

Sadzīves atkritumi var kļūt par energoresursiem

Ventspils pašvaldība pirmā Latvijā ķērusies pie kārtējā nopietnā soļa īstenošanas apkārtējās vides sakārtošanā, izrādot vērīgu attieksmi pret dabas resursiem. Uzsākti pētījumi saistībā ar iespējamajiem risinājumiem no atkritumiem iegūtā kurināmā dedzināšanai pilsētas katlumājās. Nesen Ventspils pārstāvji iepazīs ar atkritumu dedzināšanas pieredzi Somijas katlumājās.

Ventspilnieku delegācijas sastāvā bija PSIA *Ventspils siltums* valdes priekšsēdētājs Arnis Uzaris, *Ventspils siltuma* valdes loceklis Atis Mertens, PSIA *Ventspils labiekārtošanas kombināts* valdes priekšsēdētājs Gaitis Celms, Valsts vides dienesta Ventspils reģionālās pārvaldes direktore vietniece Anna Adamsonne un Ventspils domes Vides uzraudzības nodaļas vadītāja Ilga Zilniece. Kopā ar ventspilniekiem braucienā devās arī divi kompānijas *Lakalme* konsultanti, kas sadarbojas ar Ventspili, pētot iespējamās optimāla sadzīves atkritumu utilizācijas tehnoloģijas.

Tehnoloģijas dažādas

Brauciena mērķis bija iepazīt somu pieredzi atkritumu dedzināšanā, stāsta Arnis Uzaris. Tas ir saistīts ar Ventspils plāniem pakāpeniski atteikties no sadzīves atkritumu glabāšanas poligonā, jo tas rada slodzi apkārtējai videi un dabas resursiem. Piemēram, ilgstoši glabājot atkritumus zemē, izdalās metāna gāze, kas piesārņo atmosfēru. Somijā ventspilnieki iepazīs divu dažādu jaudu un dažādu dedzināšanas tehnoloģiju katlumāju darbību. Vases pilsētā kompānija *Westenergy* parādīja, kā darbojas katlumāja ar 40 megavatu jaudu, kurā kurināmā dedzināšanai izmanto kustīgos ārdus. Ventspilī tieši tāda tehnoloģija tiek izmantota kreisā krasta katlumājā Brīvības ielā 38. Savukārt nelielā Somijas pilsētiņā Jēpua ventspilnieki apmeklēja katlumāju ar 9 megavatu jaudu, kurā kurināmā dedzināšanai izmanto verdošo smilšu slāni. Pēc tehnoloģijas, šī katlumāja ir salīdzināma ar katlumāju Pārventā Talsu ielā 69. Abas katlumājas tiek darbinātas, izmantojot kurināmo, ko iegūst no atkritumiem.

Filtri pasargā no piesārņojuma

Ventspilnieki iepazīs praksē ne tikai katlumāju darbību, bet arī to, kā tiek risināta galvenā problēma, kas rodas, sadedzinot sadzīves atkritumus, proti, – atmosfēras piesārņojums ar dūmgāzēm. Tam kalpo droša filtru sistēma, kas neitralizē dūmgāzes, uzsvēra Uzaris. filtru izmantošana padara sadzīves atkritumu sadedzināšanu par diezgan dārgu procesu. Toties, kā apgalvo somu speciālisti un par ko pārliecinājušies arī ventspilnieki, filtru sistēma pilnībā garantē apkārtējās vides aizsardzību no dūmgāzu piesārņojuma. Ventspilnieki varēja pārliecināties, ka ne līdzās katlumājai, ne to teritorijās nav jūtama nepatīkama smaka, par spīti priekšstatam un stereotīpiem par jebkuru vietu, kur atrodas sadzīves atkritumi. «Atkritumu glabāšana poligonos rada apkārtējai videi daudz lielāku kaitējumu nekā to dedzināšana,» pie tādā secinājuma nonāca Uzaris, iepazīstot somu pieredzi. Jebkurā gadījumā neviena no katlumājām,

kuru apskatīja ventspilnieki, netiek pārsniegti ES noteiktās kaitīgo vielu izmešu normas atmosfērā.

Ventspilniekus arī interesēja sadedzināto atkritumu produktu – izdedžu – turpmākā izmantošana. Izrādās, ka somi ir atrisinājuši arī šo problēmu. Viņi izmanto izdedžus kā būvmateriālu, pastāstīja Uzaris. Jautājums ar izdedžiem ir viens no sarežģītākajiem, kuru vajadzēs risināt arī Ventspilī, ja pilsēta nolems izmantot citu Eiropas valstu pieredzi sadzīves atkritumu dedzināšanas ziņā, uzskata Ventspils siltums vadītājs.

Atvērti sabiedrībai un iedzīvotājiem

Jau iepriekš Ventspils siltuma speciālisti iepazīs ar tuvākā kaimiņu analogisku pieredzi – Lietuvas pilsētā Klaipeida, kur arī izmanto sadzīves atkritumus kā kurināmo reģionālā katlumājā. Uzņēmuma vadītājs Arnis Uzaris norāda uz kopējo objektu īpatnību Lietuvā un Somijā – to atvērtību sabiedrībai un iedzīvotājiem. Jebkurš interesents, iepriekš pierakstoties, var iekļūt katlumājā, apskatīt, kā tā darbojas, un pārliecināties, ka atkritumu dedzināšana nerada nepatīkamas smakas. Ja Ventspils arī sāks dedzināt savus sadzīves atkritumus pilsē-

Foto: Ventspils siltums

tas katlumājās, šis process arī būs absolūti atvērts sabiedrībai un iedzīvotājiem, pārliecināts Uzaris.

Kurināmā, kas iegūts no atkritumiem, izmantošana katlumājā ir plaši izplatīta Eiropā – Lietuvā, Igaunijā, Zviedrijā, Itālijā, Francijā, Nīderlandē un citur. Tas saistīts ar augsto nodokli dabas resursu izmantošanai, uzskata Uzaris. Ņemot vērā to, ka arī Latvijā šis nodoklis augs, citu valstu pieredze var noderēt arī mums. Jebkurā gadījumā atkritumu glabāšana poligonos izmaksās dārgāk nekā dedzināšana katlumājā, pārliecināts Uzaris. Bet galvenais rezultāts sadzīves atkritumu izmantošanā kā energoresursu kļūs apkārtējās vides sakārtošana. ■

Katlumāja ar 9 MW jaudu Somijas pilsētā Jēpua, kur no atkritumiem iegūtais kurināmais tiek dedzināts verdošā smilšu slānī.

Stiprināsim enerģētisko neatkarību

– Pilsētas dome strādā pie idejas, kā pārvērst atkritumus, kurus pilsēta saražo 20 000 t apmērā gadā, par noderīgiem resursiem siltuma un elektroenerģijas ražošanai. Šis jautājums mums nav jauns, pilsēta pie tā strādā jau daudzus gadus. Pēc vecās pilsētas izgāztuves slēgšanas, kas atradās mežā aiz Būšnieku ezera, Pentuļos, izmantojot Eiropas līdzfinansējumu, tika uzbūvēts poligons atkritumu apglabāšanai. Pēdējos gados ES neparedz finansējumu šiem mērķiem, jo pieņemta stratēģija par sadzīves atkritumu apglabāšanas apjomu samazināšanu poligonos. ES regula par atkritumu poligoniem paredz, ka pēc 2020. gada 16. jūlija poligonos varēs apglabāt ne vairāk kā 35% visu saražoto atkritumu. Patlaban Eiropas komisija izstrādā jaunas prasību direktīvas par to, ka, sākot ar 2030. gadu, poligonos varēs apglabāt tikai 10% no savāktajiem atkritumiem.

Didzis Ošeniņš
Ventspils domes priekšsēdētāja vietnieks

Ventspils poligons ar tā infrastruktūru var jau tagad pildīt jauno ES regulu. Poligona aprīkojums ļauj no kopējā atkritumu apjoma izcelt organiskās vielas, kas veido aptuveni 35% no kopējās masas, savākt un sadedzināt metāna gāzi, kuru perspektīvā plānojam izmantot elektroenerģijas ražošanai, bet pārējo masu izmantot komposta sagatavošanai. Taču, ja ar bioloģiskajiem atkritumiem viss ir skaidrs, tad paliek jautājums par atlikušiem 65% atkritumu. Pieredze rāda, ka atkārtotai pārstrādei der ne vairāk kā 2% – tās ir plastmasas pudeles, plēves un citi. Ko lai dara ar pārējiem energoietilpīgiem atkritumiem?

Patlaban mēs nododam šķirotos un pārstrādātos atkritumus cementa ražošanas rūpnīcai Cemex Brocēnos, kur tos izmanto kā kurināmo. Tikai problēma tāda, ka tādas iekārtas Latvijā ir vienīgās, tādēļ Cemex var diktēt savus cenu nosacījumus, kas mums nav izdevīgi. Turklāt pēdējā laikā ražotne Brocēnos ģeopolitisku iemeslu dēļ strādā nestabili – šogad tas darbojas tikai astoņus mēnešus. Šie apstākļi, kā arī tas, ka Latvijā pieaug dabas resursu nodoklis – nākamajā gadā tas divkārtosies no pašreizējiem 12 eiro/t līdz 25 eiro/t –, mēs esam ieinteresēti savā reģenerācijas iekārtā. Ventspilij, tāpat kā somiem, lietuviešiem un citiem, arī nav citas izejas, kā reģenerēt sadzīves atkritumus enerģijā, tos sadedzinot. Tādēļ tagad mēs aktīvi izskatām kaimiņu pieredzi šajā jomā. Klaipeidā kopš 2011. gada darbojas katlumāja ar jaudu 80 megavati, kas pilnībā atrisināja problēmas ar atkritumiem visā veselā reģionā. Lietuvieši plāno būvēt tādas pašas ražotnes arī Kauņā un Viļņā. Bet Latvijā, tā tika minēts, tikai Cemexā ir iekārtas sadzīves atkritumu dedzināšanai.

Šogad es kopā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvjiem pārstāvējam Eiropas Komisijā ideju par sadzīves atkritumu dedzināšanas iekāru būvniecību, kas apkalpotu veselu reģionu – mūsu pilsētu un novadu, Kuldīgas un Alsungas novadu, un saņemam piekrišanu. Tas nozīmē, ka ka mēs varam rēķināties ar ES fondu finansējumu. Šīs idejas īstenošanā ļoti svarīgs aspekts ir apkārtējās vides aizsardzība. ES izvirza ļoti stingras prasības šādām iekārtām – lai tās darbotos, ir nepieciešama A kategorijas atļauja. Ventspilī pagaidām nav iekārtu, kas būtu pakļautas tik augstām prasībām. Taču atkritumu dedzināšanai vajadzēs tieši tādu iekārtu. Un tas ir galvenais iemesls, kāpēc idejas īstenošanai ir jāpiesaista ES finansējums – dūmgāzu attīrīšanas sistēma sasniedz 40% no visas iekārtas izmaksām.

Atkritumu izmantošana enerģijas saņemšanai mums ir ļoti svarīgs jautājums, jo tas ir saistīts ar vairākiem aspektiem – apkārtējās vides aizsardzību, siltumapgādi un visbeidzot ar enerģētisko neatkarību.

Esam gatavi jauniem izaicinājumiem

– No sava redzes viedokļa, pārstāvēt pusi, kas savāc un pārstrādā sadzīves atkritumus, varu teikt pēc komandējuma uz Somiju, ka arī Ventspilī var izmantot sadzīves atkritumus kā kurināmo pilsētas katlumājās. Tie atkritumi, no kuriem iegūst kurināmo Somijas katlumājās, pēc sava sastāva un struktūras ir analogiski atkritumiem, kurus savāc mūsu uzņēmums. Patlaban mēs apglabājama poligonā tikai 16% visu savācamo atkritumu, bioloģiskos atkritumus izmantojam komposta un pārklājamo materiāla ražošanai, pārējos atkritumus pārstrādājam un pēc tam nosūtām uz rūpnīcu *Cemex* Brocēnos. Tomēr šī uzņēmuma nestabilās darbības dēļ mums izdevīgāk būtu, ja pašiem mūsu pilsētā būtu tāda iekārta.

Gaitis Celms
Ventspils labiekārtošanas kombināta valdes priekšsēdētājs

Ventspils rāda piemēru citiem

– Somijā redzētais atstāja kopumā pozitīvu iespaidu un bagātu vielu pārdomām. No apkārtējās vides aizsardzības viedokļa, labi tas, ka, sadedzinot atkritumus, notiek nepārtraukts izmešu monitorings atmosfērā. Problēma var būt bīstamo atkritumu apsaimniekošanas ziņā, kas rodas, sadedzinot sadzīves atkritumus, tie ir izdedži un vieglo frakciju pelni. Risinājumu atrast var, viss būs atkarīgs no pieejamā finansējuma. Taču agrāk vai vēlāk Latvijai vajadzēs atteikties no sadzīves atkritumu apglabāšanas. Cik ilgi mēs vēl raksim atkritumus zemē?! Ventspilnieki ir pirmie, kas sākuši par to domāt. Mūsu pilsētā jau notiek atkritumu šķirošana – ir pieejamas divas vietas, kur var nodot šķirotos atkritumus; šķirošanas līnija darbojas arī atkritumu apglabāšanas poligonā. Tas viss samazina apglabāšanai paredzēto atkritumu daudzumu. Patlaban pašvaldība pēta iespēju sadedzināt pilsētā saražoto sadzīves atkritumus. Ja vēl šajā gadījumā varēs saņemt siltumenerģiju, tad kāpēc lai neīstenotu tādu projektu?

Anna Adamsonne
Valsts vides dienesta Ventspils reģionālās vides pārvaldes direktore vietniece